

Kiusaaminen ja häirintä

Kiusaamista on se, kun yhdelle ja samalle henkilölle aiheutetaan toistuvasti vahinkoa tai paha mieltä. Kiusatun on vaikea puolustautua kiusaajaan vastaan. Kiusaamisena pidetään sitä, kun yksi ja sama henkilö joutuu toistuvasti ja systemaattisesti toisten tahallisen ja kielteisen toiminnan kohteeksi. **Kiusaaminen** ilmenee mm. nimittelynä, pilkkaamisena tai toisen naurun alaiseksi tekemisenä. Kiusaaminen voi olla myös fyysistä (tönnöttäminen tai lyöminen), omaisuuteen kohdistuvaa (tavaroiden ottaminen tai tahallinen tuhoaminen) tai epäsuoraa (ryhmän jäsenten manipulointi, ilkeiden juorujen tai valheiden levittäminen, ryhmän ulkopuolelle sulkeminen ja kieltäytyminen yhteistyöstä, toisen vähättely). Myös internetin ja somen välityksellä tapahtuva toiminta voi olla kiusaamista.

Rasismia on ihmisten tai ihmisryhmien asettaminen muita alempiarvoisempaan asemaan esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella. Rasistisen käytöksen ja vihapuheen taustalla on usein tiedon puutetta ja pelkoa, stereotyyppistä ajattelua, ennakkoluuloja ja välinpitämättömyyttä. Arjessa rasismi ilmenee loukkaavina tekoina: poissulkemisena, vihjailuna, nimittelynä, rasistisena vitsailuna, nöyryyttävänä suhtautumisena, halveksuntaa osoittavina ilmeinä, eleinä tai jopa väkivaltana. Rasististen viestien lähettäminen on erittäin loukkaavaa käytöstä. Rasistiset merkit ja eleet ovat kiellettyjä koulussa. Jatkuva rasistisesta toiminnasta koulu tekee ilmoituksen poliisille.

Seksuaalisessa häirinnässä lapsi ja nuori altistetaan ikään kuulumattomalle seksuaalisuudelle toistuvasti tai yksittäisenä tekona. Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä. Seksuaalinen häirintä loukkaa henkilön psyykkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Seksuaalinen häirintä voi ilmetä mm. seuraavilla tavoin: seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet, epäasialliset seksuaaliset puheet tai kaksimieliset vitsit, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat seksuaaliset huomautukset tai kysymykset, epäasialliset seksuaaliset sisällöt, viestit, kuvat tai videot eri sosiaalisen median kanavissa, sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset.

Kaikki koulussa tapahtuva **aggressiivinen käyttäytyminen** ei ole kiusaamista. Kaikki väkivaltatapaukset käsitellään erillisen ohjeen mukaisesti.

Toiminta kiusaamistilanteissa

1. Kiusaamiseen puuttuu henkilö, joka havaitsee kiusaamistilanteen. Hän tiedottaa kiusaamistapauksista vastaavaa tiimiä sekä oppilaiden luokanopettajia/ohjaajia.
2. Koulun kiusaamisasioiden selvittelytiimi keskustelee kiusatun ja kiusaajien kanssa.
 - Osapuolet eivät kohtaa toisiaan, ellei erikseen niin toivota.
 - Keskustelussa selvitetään tapahtumien kulku, tehdään sopimus tai annetaan määräykset toimintatavoista jatkossa.
 - Kiusaamiseen syyllistyneelle tehdään selväksi, mitä tapahtuu jatkossa, jos sopimus ei pidä.
 - Sovitaan seurannasta, jonka kesto on pääsääntöisesti kaksi viikkoa.
 - Opettaja tai rehtori määrää tarvittaessa asianmukaiset seuraamukset.
 - Ilmoitetaan asiasta kaikkien osapuolien huoltajille.
 - Kirjataan tapahtumat ja seuraamukset. Koulu arkistoi kirjaukset.
 - Seurantajakson jälkeen varmistetaan, että kiusaaminen on loppunut.
3. **Kiusaamisen toistuessa koulun johtaja/rehtori hoitaa asiaa.**
 - Koulunjohtaja/rehtori puhuttelee kiusaajat ja määrää asianmukaiset seuraamukset.
 - Ilmoitetaan asiasta huoltajalle sekä koulukuraattorille.
 - Kiusaajan huoltajat kutsutaan koululle selvittämään tilannetta. Mukana ovat rehtori ja kiusaamisasioiden selvittelytiimin edustaja.
 - Sovitaan seurannasta, jonka kesto on pääsääntöisesti kaksi viikkoa.
 - Kirjataan tapahtumat ja seuraamukset. Koulu arkistoi kirjaukset.
 - Seurantajakson jälkeen varmistetaan, että kiusaaminen on loppunut.
4. Kiusaamisen edelleen jatkuessa käytetään perusopetuslain mukaisia rangaistuskeinoja. Tarvittaessa opetuksen järjestäjä käyttää perusopetuslain 6 § mukaista oikeutta määrätä kiusaamiseen syyllistyneelle oppilaalle toinen lähikoulu.
5. Tarvittaessa kiusaamisasioissa konsultoidaan poliisia ja lastensuojelua ja otetaan heidät mukaan asian hoitamiseen. Kiusaamisen ilmetessä väkivaltana toimitaan väkivaltaisen käyttäytymisen puuttumismallin mukaan.

Seksuaaliseen häirintään ja muihin häirintätilanteisiin puuttuminen

Seksuaalisen häirinnän tilanteissa ja muissa häirintätilanteissa toimitaan samalla toimintamallilla kuin kiusaamisasioissa. Häirintää vakavammassa tilanteissa

konsultoidaan aina poliisia ja lastensuojelua, ja toimitaan heidän antamiensa ohjeiden sekä koulujen kriisi- ja turvallisuusohjeiden mukaisesti.

Koulun toimintatapa väkivaltatapausten selvittämisessä:

Väkivaltatapaukset käsitellään kurinpidollisena selvitystyönä. Vastuu on koululla ja rehtorilla.

- Mahdollisten vammojen osalta toimitaan koulun onnettomuustilanteiden ohjeiden mukaisesti, mutta vammat ohjataan aina vähintäänkin näyttämään kouluterveydenhoitajalle tai huoltaja ohjataan viemään lapsi terveyskeskukseen.
- Rehtori hankkii tarvittavat selitykset ja määrää perusopetuslain mukaiset seuraamukset kokonaisvaltaisen harkinnan perusteella huomioiden seuraavat asiat: Tilanteen ja teon vakavuus, tekijän valmius ottaa vastuu teostaan, osapuolten valmius sovitteluun, tilanteen toistuvuus, muut mahdollisesti asiaan vaikuttavat seikat. Kuvaus tapahtuneesta ja seuraamukset kirjataan koulun rangaistuskirjaan, ja se jää koululle arkistoitavaksi.

Jokaisessa tapauksessa on harkittava matalalla kynnyksellä tarve lastensuojeluilmoitukselle ja poliisin tutkintapyyntöille, tarvittaessa kyseisiä viranomaisia konsultoiden

Tiedotus tapahtuneesta hoidetaan koulun aikuisten toimesta mahdollisimman nopeasti kaikkien osapuolten huoltajille. Koulun toimesta toteutetaan myös jälkiseurantapalaveri, jossa tarkistetaan, että väkivalta tai kiusaaminen on loppunut, ja että osapuolilla on tarvittava koulunkäynnin ja oppilashuollon tuki.

Yhteydenottotavat kotiin ja yhteistyö

Suunnitelmasta tiedotetaan syyslukukauden alussa. Koteja kannustetaan ottamaan yhteyttä koulun henkilökuntaan välittömästi, kun koti saa tietää ei-toivotusta käyttäytymisestä.

Koulun henkilökunta pitää oppilaiden huoltajat ajan tasalla koulussa sattuneista ao. oppilasta koskevista selvittelyistä. Yhteydenottokanavat ovat puhelin, wilma ja s-posti. Koulun henkilökunnan on muistettava tiedottamiseen liittyvät salassapitosäädökset.

Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllystyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Jotta syyllisyys voidaan todeta, tämä

edellyttää tapahtuman selvittämistä. Jos opettaja tai rehtori saa tietoonsa kouluaikana, koulun toiminnassa ja sosiaalisessa mediassa tapahtuneesta kiusaamisesta koulun oppilaiden välillä, koulun tulee asiaa selvittää ja siihen puuttua. Jos taas opettaja tai rehtori saa tietoonsa oppilaaseen vapaa-ajalla kohdistunutta epäasiallista käyttäytymistä tai kiusaamista, opettaja tai rehtori voi kertoa asiasta oppilaan huoltajille. Koulu voi tarjota oppilaille ja heidän huoltajilleen mahdollisuuden keskustella tapahtuneesta.

Kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ennaltaehkäistään mm. seuraavin tavoin:

- Verso ja koskemattomuussääntö, Yhteispeli
- Tunne- ja vuorovaikutustunnit: tavoitteena oppilaan vahvuuksien tukeminen ja itseluottamuksen vahvistaminen
- Yhdessä sovitut säännöt, luokkakokoukset, muut luokkahenkeä vahvistavat harjoitukset, roolileikit ja kirjallisuus
- Kummioppilaat, tukioppilastoiminta (Nuorisokasvatus koulussa)
- Yhteistoiminnallinen oppiminen, ryhmätyöskentelytaitojen opetteleminen
- Oppilaille suunnattu kerhonohjaajien peruskurssi ja kerhotoiminta, Äxäri-kurssi (tiimi- ja ryhmätyötaitojen kurssi), K12-kasvukurssit, pienryhmätoiminta
- Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Mm. Vatin nuorisotyö, Laukaan seurakunta, Vihtavuoren Pamaus ja MLL.

Tämä kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ennaltaehkäisevän mallin toimintatavat sekä ohjeet hyvästä käyttäytymisestä on käyty läpi koulussa ja kotona:

Oppilas

Huoltaja

Vihtavuoren alakoulun järjestyssäännöt (24.2.2016)

Yleistä:

- Noudatan yhteisiä sääntöjä ja aikuisten ohjeita.
- Käyttäydyn kohteliaasti, ystävällisesti ja rehellisesti: tervehdin ja kiitän.
- Annan työrauhan kaikille.
- Huolehdin, että ympäristö pysyy viihtyisänä ja rauhallisena.
- Liikun reippaasti, mutta turvallisesti.
- Jos huomaan kiusaamista, ilmoitan siitä välittömästi aikuiselle.

Oppitunnit:

- Annan työrauhan oppilastovereille ja opettajalle.
- Suoritan tehtävät ohjeiden mukaan.
- Huolehdin omien ja yhteisten tavaroiden sekä tilojen siisteydestä ja järjestyksestä.
- Oppilaat voivat käyttää opettajan niin sallissa omaa digitaaliilaitetta (esim. mobiililaitetta, tablettia, kameraa tai tietokonetta) oppitunnilla vanhempien kirjallisella tai sähköisellä luvalla Wilmassa.

Välitunnit:

- Vietän välitunnin koulun välituntialueella.
- En kiusaa oppilastovereitani → kunnioitan toisen koskemattomuutta!
- Pihavälineitä käytän sääntöjen mukaisesti.
- Lumipalloja heittelen vain sitä varten varattuun tauluun.

Koulu ruokailu:

- Ennen ruokailua pesen kädet.
- Siirryn ruokailuun ja poistun sieltä rauhallisesti.
- Ruokailen rauhallisesti hyviä tapoja noudattaen.

Koulumatkat:

- Olen hyvä kaveri myös koulumatkalla.
- Noudatan oppimiani liikennesääntöjä, käytän kypärää pyöräillessäni.
- Suojelen luontoa myös koulumatkoilla.
- Käyttäydyn hyvin koulutuksissa ja sitä odottaessani, noudatan aikuisen antamia ohjeita.

Muuta:

- Huolehdin henkilökohtaisista tavaroistani ja yhteisestä omaisuudesta.
- En kajoa toisten omaisuuteen.
- Vahingoista ilmoitan koulun henkilökunnalle.
- Korvaan aiheuttamani vahingon.
- Kunnioitan yksityisyyden suojaa. (Esim. some-sovellukset)

Oppilasta, joka rikkoo järjestyssääntöjä, rangaistaan PL 36 §:ssä mainittujen seuraamusten ja menettelyjen mukaisesti.

Perusopetuslain 35-36 § mukaiset kurinpidolliset keinot ja niiden soveltaminen Laukaan kunnan järjestämässä perusopetuksessa						
Rangaistukset	Perusteet toimenpiteelle	Toimivalta	Kuuleminen	Kirjaaminen	Ilmoittaminen	Muuta huomioitavaa!
Kasvatuksesta	Oppilas häiritsee opetusta, rikkoo koulun järjestyä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkuunnottavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti	Kasvatuksesta rangaistuksen määrää koulun opettaja tai rehtori, toteuttajaa voi olla opettajan kanssa joku koulun tai oppilashuollon henkilöstöön kuuluva.	Tapahtuu kasvatuksesta koulussa	Kirjattava	Kasvatuksesta rangaistuksen määrääminen tulee ilmoittaa huoltajalle. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuksesta rangaistuksen määräämisestä tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi.	Ensimmäinen keino, voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupöydän aikana tai sen ulkopuolella.
Jälki-ritunto	Oppilas häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestyä taikka menettelee vilpillisesti	Koulun opettaja tai rehtori	Rangaistukseen johtanut teko on yksilöllistä. Ennen rangaistuksen määräämistä oppilasta on kuultava ja harkittava muu tarpeellinen selvitys.	Kirjattava	Ilmoitettava huoltajalle	Max 2 tuntia, jälki-ritunnoissa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia.
Kirjallinen varoitus	Oppilas häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestyä taikka menettelee vilpillisesti	Rehtori	Rangaistukseen johtanut teko on yksilöllistä. Ennen rangaistuksen määräämistä oppilasta on kuultava ja harkittava muu tarpeellinen selvitys. Huoltajalle on annettava tilaisuus tulla kuulluksi.	Tehdävä päätös	Päätös tiedoksi huoltajalle. Huoltajan valitusoikeus.	
Määräaikainen erottaminen	Oppilas häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestyä taikka menettelee vilpillisesti	Rehtorin esityksestä kasvun ja oppimisen lautakunta	Rangaistukseen johtanut teko tai laiminlyönti on yksilöllistä. Ennen rangaistuksen määräämistä oppilasta on kuultava ja harkittava muu tarpeellinen selvitys. Huoltajalle on annettava tilaisuus tulla kuulluksi.	Tehdävä päätös	Päätös tiedoksi huoltajalle. Huoltajan valitusoikeus.	Voidaan panna täysistuntoon välittömästi PL 36 § 4 mom nojalla.
Työrauhan ja turvallisuuden turvaamistoimet	Perusteet toimenpiteelle	Toimivalta	Kuuleminen	Kirjaaminen	Ilmoittaminen	Muuta huomioitavaa!
Oppilaan poistaminen oppitunnilta tai koulun järjestämästä tilaisuudesta	Oppilas häiritsee opetusta tai vaarantaa turvallisuuden	Rehtori ja/tai opettaja	Annettava poistumismääräys	Kirjataan. Mahdollisiin voimakeinoihin turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.	Oppilaan poistamiseen johtanut syy ilmoitetaan huoltajalle. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus.	Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja.
Oppilaan osallistumisen epäämisen jälkeksi olevan koulupöydän ajaksi	Vaarana tilanteen aiheuttamien tulkintojen taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.	Rehtori ja/tai opettaja	Annettava poistumismääräys	Kirjataan. Mahdollisiin voimakeinoihin turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.	Opetuksen epäämiseen johtanut syy ilmoitetaan huoltajalle. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus.	Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja.
Kotitehtävien suorittaminen koulupöydällä	Oppilas on laiminlyönyt kotitehtävänsä	Koulun opettaja tai rehtori	Ennen rangaistuksen määräämistä oppilasta on kuultava ja harkittava muu tarpeellinen selvitys.	Kirjataan Wilmaan	Ilmoitettava huoltajalle.	Max 3 tunti kerrallaan.
Esineen tai aineen haltuunotto-oikeus	Seläin esine tai aine, jolla oppilas vaarantaa oman tai muiden turvallisuuden tai häiritsee opetusta tai oppimista.	Rehtori ja/tai opettaja	Yksilöllistä haltuunottoa esine/aine, ja kerrottava miksi.	Kirjataan. Mahdollisiin voimakeinoihin turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.	Ilmoitettava huoltajalle. Opettajan tai rehtorin haltuunottoa esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle oppitunnin tai koulun tilaisuuden päättymisen jälkeen tai viimeistään viimeistään työpöydän päätyttyä.	Jos haltuun otettava esinettä tai ainetta hallussaan pitävä oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai koulun opettajalla on oikeus käyttää haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja.
Tavaroiden tarkistus oikeus	Epäily sellaisen esineen tai aineen haltuunotosta, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tilaisuuksissa pito on linneistä ja oppilasta pyynnöllä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta.	Tarkastajan tulee olla oppilaan kanssa samaa sukupuolta. Tarkistuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva. Oppilaan pyynnöllä tarkistuksessa tulee olla läsnä hänen valittamansa koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla.	Yksilöllistä epäily haltuunotettavasta esineestä/ainesta, ja kerrottava miksi.	Kirjataan. Mahdollisiin voimakeinoihin turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.	Ilmoitettava huoltajalle.	Tarkistuksen suorittamisesta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kirjallisen luonon huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.
Muut	Perusteet toimenpiteelle	Toimivalta	Kuuleminen	Kirjaaminen	Ilmoittaminen	Muuta huomioitavaa!
Oppilaan vahingonkorvausvastuu	Tahallisuus tai tuottamusselvlisuus aiheuttaa vahingonkorvausvelvollisuuden.	Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöllisissä, koulun opettaja tai rehtori voi kasvatuksesta syytä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan ikkaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden ta tilin.	Vahingonkorvukseen johtanut teko tai laiminlyönti on yksilöllistä. Ennen vahingonkorvukseen määräämistä oppilasta on kuultava ja harkittava muu tarpeellinen selvitys. Sovitassa vahingonkorvuksesta rahalla, sopijaosapuolena on huoltaja.	Kirjataan	Ilmoitettava huoltajalle	Sivous- yms. työt vain valvotusti, oppilas ei saa jäädä paitsi opetuksesta, max 2 tuntia. Vahingonkorvukseen vaatiminen ja teosta rangaistaminen ovat toisistaan riippumattomia toimenpiteitä. Vahingonkorvusta ei saa käyttää rangaistuksen omaisesti.

VIHTAVUOREN KOULU KOSKEMATTOMUUSSÄÄNTÖ

KOSKEMATTOMUUS =

Yhdessä tekemistä satuttamatta toista sanoin tai teoin.

Tai millään muulla tavalla, joka loukkaavaksi koetaan.

...nimittelemättä ...ivaamatta ...nolaamatta
 ...haukkumatta ...huutamatta ...tönimättä
 ...tuuppimatta ...potkimatta ...uhkaamatta
 ...kirstämättä ...läpsimättä ...lyömättä
 ...tavaroita tai vaatteita heittelemättä

Kosken toiseen vain rakkaudesta tai hippaleikeissä.

VERSO

SOVITELLAAN KOULUSSA!

Versossa eli vertaissovittelussa koulutetut riidan osapuolia hieman vanhemmat *oppilaat eli vertaissovittelijat* sovittelevat vertaistensa eli muiden oppilaiden välisiä konflikteja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

